

Časopis *Mostovi*

– digitalna transformacija i dostupnost kulturnog nasleđa –

Hadija Džigal Kriještorac

Biblioteka “Vuk Karadžić” Prijepolje

Odeljenje zavičajnih, posebnih fondova i periodike

hadijakrijestorac@gmail.com

Sažetak

Časopis Mostovi pokrenula je Međurepublička zajednica za kulturno-prosvjetnu djelatnost. Međurepublička zajednica osnovana je 1962. godine kao izraz neposrednih kulturnih potreba stvaralaca sa prostora “tromeđe” Srbija, Bosna i Hercegovina, Crna Gora. Zajednicu je vremenom činilo dvadesetak opština, a njena misija je bila kulturno povezivanje, afirmacija i razvoj kulturnog i umetničkog sveta tog prostora. Pokretanje časopisa Mostovi (impresum časopisa: kultura, umjetnost, društveni život) od izuzetne je kulturološke važnosti. Prvi broj časopisa izašao je 1969. godine a poslednji, broj 179/180, 2007. godine.

Početak devedesetih, prostor na kojem i zbog kojeg je časopis nastao, raspao se. Međurepublička zajednica je dezintegrirana i gasila se, časopis je otežano izlazio, nestankom njegovog osnivača pretela je opasnost da se časopis kao celovita fizička jedinica (svi brojevi) ne sačuva, a sa njim i sve vrednosti i sadržaj koji je imponantan. U 180 brojeva, na preko 18.000 strana zastupljeno je oko 2200 autora ovog prostora.

Ceneći vrednost sadržaja časopisa, kao kulturna institucija pristupili smo mu kao pisanoj kulturnoj baštini širokog geografskog i kulturnog prostora i po pribavljenoj pisanoj saglasnosti vlasnika prava na časopis izvršili njegovu digitalizaciju.

Ovaj rad se bavi digitalizacijom i kulturološkom vrednošću časopisa Mostovi. Na adresi: <https://digital.biblioteka-prijepolje.rs/> u kolekciji “Časopisi” nalaze se digitalno dostupni svi brojevi.

Ključne reči: časopis *Mostovi*, kulturna baština, Međurepublička zajednica za kulturno-prosvjetnu djelatnost, Biblioteka “Vuk Karadžić” Prijepolje, Digitalna biblioteka Prijepolje

Uvod

Geografski, privredni i kulturni prostor Sandžaka kroz celu svoju istoriju nosio se sa velikim teretom svakovrsnog siromaštva i zaostalosti. Zato je od izuzetnog značaja bio svaki, ma i najmanji korak u savladavanju takvog stanja. Među značajnijim događajima važnim za kulturni preporod sandžačkih opština jeste osnivanje Međurepubličke zajednice za kulturno-prosvjetnu djelatnost (u daljem tekstu i kao MRZ).¹

MRZ je od osnivanja postala moćna snaga ljudi sandžačkog prostora koji stvaraju u oblastima nauke, kulture i umetnosti.

Osnivače je motivisala neposredna kulturna potreba stanovnika 23 opštine da saraduju, razvijaju svoje kulturne sadržaje i što pre izađu iz kulturne zatvorenosti. MRZ je nastala u težnji da se objedine oskudne akcije, sredstva i kadar, značajan stvaralački potencijal.

Jedan od posebno važnih poduhvata MRZ jeste osnivanje časopisa *Mostovi*.²

¹ Međurepublička zajednica za kulturno-prosvjetnu djelatnost Pljevlja formirana je 4. oktobra 1962. godine, kao izraz neposrednih kulturnih potreba članica tromede tadašnjih republika Bosne i Hercegovine, Crne Gore i Srbije. Do 1992. godine Međurepublička zajednica je imala 24 članice (opštine): Andrijevica, Berane (Ivangrad), Bijelo Polje, Višegrad, Goražde, Žabljak, Kalinovik, Kolašin, Mojkovac, Nova Varoš, Plav, Plužine, Pljevlja, Priboj, Prijepolje, Rogatica, Rožaje, Rudo, Sjenica, Sokolac, Tutin, Foča, Čajniče i Šavnik. Počasne članice bili su Kragujevac, Kosovska Mitrovica, Virovitica i Ilirska Bistrica. Međunarodnu kulturnu saradnju ostvarila je sa brojnim državama. To je bio način da se stvaraoci iz Sandžaka predstave toj širok javnosti. MRZ je priredila preko 40.000 programa koje je video preko 21 milion stanovnika (vrste programa: scensko-muzički; bioskopske predstave na terenu; književni programi i predavanja; književne manifestacije; likovne umetničke i dokumentarne izložbe; programi amaterskih kulturno-umetničkih društava; amaterska pozorišta; horovi, muzički sastavi svih vrsta muzike...). Za svoj rad MRZ je dobila blizu 200 nagrada, priznanja kako iz lokalnih sredina tako i od međunarodnih organizacija. MRZ je u novim okolnostima, zbog nedostatka saradnje i želje za saradnjom novih država, polako prestajala da funkcioniše od 2005, da bi sasvim utihnula za godinu-dve.

² *Mostovi: kultura, umjetnost, društveni život* 1(1). Pljevlja: Međurepublička zajednica za kulturno-prosvjetnu djelatnost, 1969.

35 GODINA MEĐUREPUBLIČKE ZAJEDNICE ZA
KULTURNO-PROSVJETNU DJELATNOST PLJEVLJA

4. OKTOBAR 1962. GODINE
DAN FORMIRAŃA MEĐUREPUBLIČKE ZAJEDNICE

ЗАПИСНИК

*Са састанка иницијативног одбора за формирање
Међурепабличке заједнице за културно-уметничку
делатност, одржаног у Пријепољу
4. октобра 1962. године*

Састанку су присуствовали представници градова
три републике: Пљеваља, Пријепоља, Иванграда, При-
боја, Горажда и Нове Вароши.

Састанку је присуствовао и председник Народног
одбора општине Пријепоље, друг Ахмо Шеховић.

На састанку је био предложен следећи

Дневни ред:

1. Формирање Међурепабличке заједнице за кул-
турно уметничку делатност.
2. Именовање Управног одбора, председника Управ-
ног одбора и управника Заједнице.
3. Разно

Zapisnik sa sastanka inicijativnog odbora za formiranje MRZ

1. Pokretanje časopisa *Mostovi*

Časopis je osnovan 1969. godine. U njegovom pokretanju angažovan je ogroman broj, pre svega umetnika koji žive i stvaraju na prostoru Tromeđe, a veliku podršku su dobili od istaknutih stvaralaca na svim poljima koji vuku korene sa ovog prostora. U prvom broju časopisa svoju podršku i obrazloženje važnosti časopisa ispisao je i velikan sandžačke i jugoslovenske književnosti Ćamil Sijarić.

“Tačna je i za svako priznanje činjenica: da danas u radu Međurepubličke zajednice za kulturno-prosvjetnu djelatnost sa sjedištem u Pljevljima učestvuje u raznim vidovima vrlo veliki broj kulturnih, prosvjetnih, umjetničkih i drugih radnika, postižući – najprije na području Zajednice, a zatim i izvan nje, upravo one rezultate koji bi se, bilo kojim drugim putem, teško mogli ostvariti. Može se odmah reći: da je sjeme, koje ova Zajednica, sije već punih šest godina u dvadeset naših opština, palo na izvanredno blagorodan teren i dalo – već od prvih brazda vrlo bogat rod i plod.

Simbolično ime ovog časopisa odgovara karakteru rada Zajednice. Time se, ni u kom slučaju, ne umanjuje i književna funkcija ove publikacije – naprotiv: redakcija će nastojati da ‘Mostovi’ upravo u tome smjeru budu stvaralački i da svoje stranice otvore mlađim piscima – tim prije što se danas u našim književnim časopisima mladima daje vrlo uzak prostor. A koliko mladih stoji pred zatvorenim vratima u časopisima najbolje govore njihovi književni susreti... Književno stvaralaštvo ne može se dijeliti na rejone i na zajednice, pa će – upravo s toga, stranice ‘Mostova’ biti otvorene piscima s područja cijele Jugoslavije, a prevodima i izvan nje, ma kojoj generaciji i pravcu pripadali, čime će se i opravdati njihovo izlaženje, a i njihovo simbolično ime. Otkriti, da tako kažemo, kulturno lice ovih krajeva, koje je tama vremena davno pokrila, a koje nije golo – znači: obogatiti našu opštu kulturnu prošlost – odnosno: otvoriti davno zatvorena vrata, i reći šta se iza njih krilo. Pred tim svim što stoji iza tih vrata – vrata ovog glasila biće široko otvorena, i njegov cilj: da istražuje, da otkriva, da upozna, da na stvaralaštvo podstiče – ostvaren.

Korice časopisa *Mostovi* 1(1). Pljevlja: Međurepublička zajednica za kulturno-prosvjetnu djelatnost, 1969.

Željeli bismo – mi koji smo se primili da uređujemo ovo glasilo, da se naši saradnici osjećaju i sami urednicima, i da ‘Mostove’ prihvate

kao svoje mostove preko kojih će djelo svoga duha i stvaralaštva od sebe – čovjeka, uputiti čovjeku i društvu kao svoj dar, i prilog kulturi.” (Sijarić, 1969)

Časopis *Mostovi* za nas kao biblioteku na ovim prostorima bio je od izuzetne važnosti u kreiranju bogatog kulturnog i spisateljskog života, časopis sa izuzetnom kulturološkom ulogom za institucije i stvaraocae “tromeđe” od svog br. 1, 1969. godine pa sve do 2007. godine kada izlazi poslednji broj 179/180. Kako je on predstavljao decenijski otvoren prostor za umetnike, a manje-više krajem devedesetih prestala je da postoji institucija Međurepublička zajednica za kulturno-prosvjetnu djelatnost (prestale su da je finansijski podržavaju države tromeđe Srbija, Crna Gora, Bosna i Hercegovina), pretila je opasnost da časopis padne u zaborav, da se knjiški kompletan možda i ne nađe lako na više tačaka, da se zaboravi njegov sadržaj i značaj.

2. Digitalizacija časopisa *Mostovi*

2.1. Kulturološki valorizovano dobro

Sve navedeno o prostoru Tromeđe, Sandžaka i raznolikim potrebama njegovog stanovništva gradilo je našu svest o važnosti čuvanja kulturnih dobara i baštine. Časopis *Mostovi* imao je na pretek argumenata da ga svrstamo u prvorazredno kulturno dobro.

Izgled korica *Mostova* kroz vreme

Njegovi sadržaji čine ga izvanredno važnim za ceo prostor Tromeđe, za pisanu reč, stvaraocae i za oko 700.000 stanovnika članica MRZ.

Naš pristup digitalizaciji časopisa bazirao se na našem pogledu na njega kao na kulturnu baštinu, nematerijalno kulturno nasleđe. Poznato je da dobra briga o kulturnoj baštini igra vrlo važnu ulogu u konstrukciji identiteta na ličnom i kolektivnom planu. U svakom samosvesnom društvu taj značaj u spektru svojih dokumenata potertavaju odgovorne institucije, u svojim dokumentima UNESCO takođe tvrdi da izučavanje (sopstvenog) kulturnog nasleđa doprinosi tome da ljudi postanu svesniji svog identiteta, ali i tome da bolje razumeju i prihvataju bogatstvo drugih identiteta, odnosno da se na ovaj način ljudi angažuju u interkulturnom dijalogu.

Digitalna biblioteka Prijepolje (Džigal Kriještorac, 2018) počela je sa kreiranjem digitalne biblioteke 2016. godine uz podršku EU fondova – IPA³ Digitalna biblioteka Prijepolje,⁴ brižljivo izabranim i digitalizovanim sadržajima, klasifikovanim u kolekcije, postala je Digitalni informaciono-dokumentacioni centar prijepoljskog kraja pa i šire. Kreiranjem jedinstvene tačke pristupa u različitim kolekcijama ostvareni su ciljevi: zaštita kulturnog nasleđa, dugotrajno čuvanje, promocija i predstavljanje kulturne baštine i obezbeđivanje univerzalne dostupnosti spektru informacija iz svih sfera života i stvaranja ovog prostora.

Odluka da digitalizujemo časopis doneta je u skladu sa njegovom kulturološkom valorizacijom i u skladu sa ciljevima, standardima i pravilima o digitalizaciji bibliotečke građe koja su nam stajala na raspolaganju u tom trenutku.

Ministarstvo kulture i informisanja Srbije je od 2016. godine počelo da uređuje oblast digitalizacije u oblasti kulture, a nas je zanimalo to što se odnosilo na digitalizaciju kulturnog nasleđa i bibliotečke građe. Prvi pravni dokument u oblasti digitalizacije u kulturi donet je u oktobru 2017. godine,

³ IPA – Instrument za prepristupnu pomoć fondova EU zemljama Zapadnog Balkana

⁴ Digitalna biblioteka Prijepolje ima svoj web-portal na adresi: <https://digital.biblioteka-prijepolje.rs/>. Do sada, portal nudi besplatan i slobodan pristup digitalnom sadržaju/kolekcijama: knjige, novine, časopisi, rukopisi, fotograđa (fotografije, razglednice), audio sadržaj, Digitalni radio Polimlje i dig. fotomonografija *Amatersko pozorište Doma kulture velika/večernja scena 1980–2023*.

Na <https://digital.biblioteka-prijepolje.rs/> digitalno je dostupno blizu 45.229 stranica, 96 monografskih publikacija, 1.195 brojeva novina (međuratna štampa (1932–1938) i lokalni list koji počinje da izlazi od 1952, 117 brojeva časopisa u više naslova, 19 fotografija i razglednica, 72 radioemisije, trenutno je u radnoj fazi obrada, podizanje, opis i animacija 65 pozorišnih predstava.

to je Pravilnik o digitalizaciji bibliotečke građe i izvora (Službeni glasnik, 2017). Po usvajanju Pravilnika donete su i Smernice za digitalizaciju kulturnog nasleđa (Ministarstvo kulture i informisanja Republike Srbije, 2017). Oba dokumenta doprinela su da se proces digitalizacije kulturnog nasleđa i bibliotečke građe odvija u što standardizovanim procesima.

U procesu digitalizacije primenili smo na nacionalnom nivou donet Pravilnik i Smernice kao i IFLA smernice za projekte digitalizacije zbirki i fondova u javnom vlasništvu, posebno onih koji se čuvaju u bibliotekama i arhivima (IFLA, 2019). Smernicama su određeni standardi u procesu digitalizacije, a kompatibilni su sa međunarodnim standardima. Dakle, od prvog koraka u postupku digitalizacije sledili smo smernice definisane na nacionalnom nivou, a koje su usklađene sa odgovarajućim međunarodnim smernicama u cilju postizanja interoperabilnosti kako u zemlji, tako i u okruženju, kao i Pravilnik o bližim uslovima za digitalizaciju bibliotečko-informacione građe i izvora.

Biblioteka "Vuk Karadžić" PRIJEOPOLJE
Ul. Sandžačkih brigada 2
Šifra delatnosti: 120322
Tel 033 711 146, 712 960
www.biblioteka-prijeopolje.com
e-mail: info@biblioteka_prijeopolje.com

MEĐUREPUBLIČKA ZAJEDNICA ZA KULTURNO
PROSVJETNU DJELATNOST
PLJEVLJA
Adresa: Akademijski centar
e-mail: mrzpljevja@t-com.me

ZAHTEV MRZ PLJEVLJA ZA SAGLASNOST

1. Za digitalizaciju časopisa "Mostovi i postavljanje u nekomercijalne svrhe na portal "Digitalna biblioteka zavičajna"
2. Na zahtev Biblioteke "Vuk Karadžić" u Prijeopolju da u sklopu "Digitalne biblioteke zavičajna" (formiranje "Digitalne biblioteke" se realizuje u sklopu IPA projekta - kulturna saradnja Srbije i Crne Gore, podizanog od strane EU) digitalizuje časopis "Mostovi", a u skladu sa Zakonom o autorskim i srodnim pravima ("Sl. glasnik RS", br. 104/2009, 99/2011, 119/2012 i 29/2016 - odluka US); Zakonom o autorskim srodnim pravima, koji je donijela Skupština Crne Gore 24. sазiva, na desetoj sjednici prvog redovnog (proljećnjeg) zasjedanja u 2011. godini, dana 12. jula 2011. godine te u skladu sa međunarodnim propisima o zaštiti autorskih prava.
3. Medurepublička zajednica daje saglasnost da se časopis "Mostovi" digitalizuju i postavi na portal "Digitalnu biblioteku zavičajna".

Biblioteka "Vuk Karadžić" Prijeopolje
Direktor
Sadija Hodžić
U Pljevljima 18.09.2017. godine

Medurepublička zajednica za kulturno-prosvjetnu
Djelatnost sa sjedištem u Pljevljima
Zastupnik direktora
Biserka Stijaka

Pisana saglasnost osnivača i izdavača časopisa MRZ

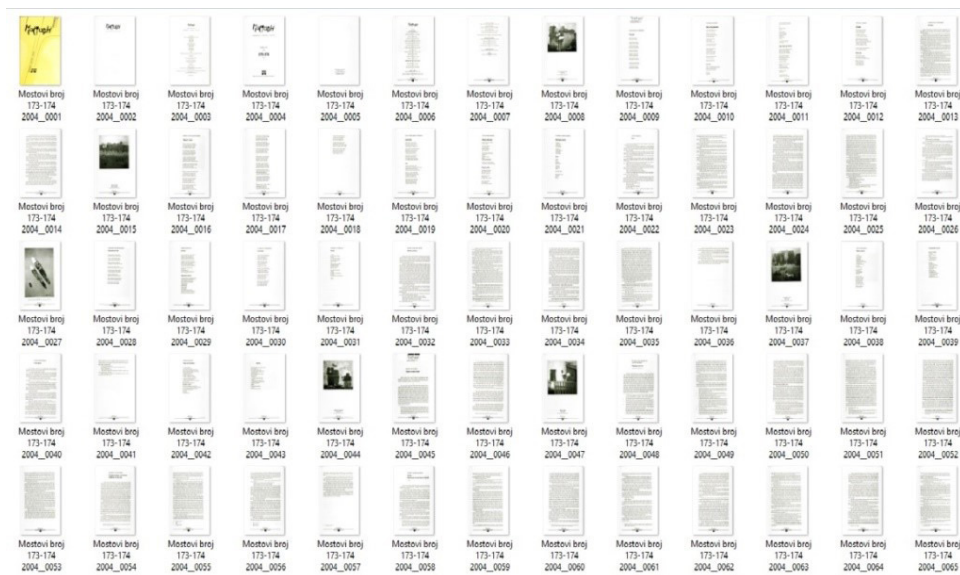
Pre nego što smo krenuli u praktičnu realizaciju digitalizacije časopisa, kontaktirali smo osnivača – izdavača MRZ koja je još uvek u tom trenutku pravno postojala (imala pečat i bila ovlašćeno lice za ograničen broj poslova

i aktivnosti). Tražili smo saglasnost za digitalizaciju svih brojeva časopisa i postavljanje na portal <https://digital.biblioteka-prijepolje.rs>. Na našu radost dobili smo saglasnost i podršku da digitalizacijom sačuvamo ovaj izuzetan pisani resurs.

2.2. Koraci, procesi i faze: skeniranje, hardveri, softveri, katalogiziranje, zaštita i čuvanje master kopija

Uz podršku donatora, bili smo u prilici da za Digitalnu biblioteku Prijepolje nabavimo kvalitetan skener book⁵ kao i potrebne hardverske i softverske⁶ alate za što kvalitetniji rad u procesu digitalizacije te smo te resurse upotrebili i u poslu digitalizacije *Mostova*.

– Skeniranje je vršeno sa definisanim parametrima – standardima: formati tif (zbog kompresije, tj. kvalitetnijeg master fajla);

⁵ “Zeta” Book skener A2-A3

⁶ Photoshop – grafički alat i kompjuterski program (software) za pravljenje i obrađivanje slika, crteža, gifova, videoklipova itd.; FileZilla – free – FTP program koji nam omogućava prenos fajlova i navigaciju između foldera, web Digitalna biblioteka i našeg računara; MfreeCommander XE za manipulaciju fajlovima i multirinejm – free; Softver za OCR; DoPdf – za pretvaranje u PDF (on je definisan kao printer) – free.

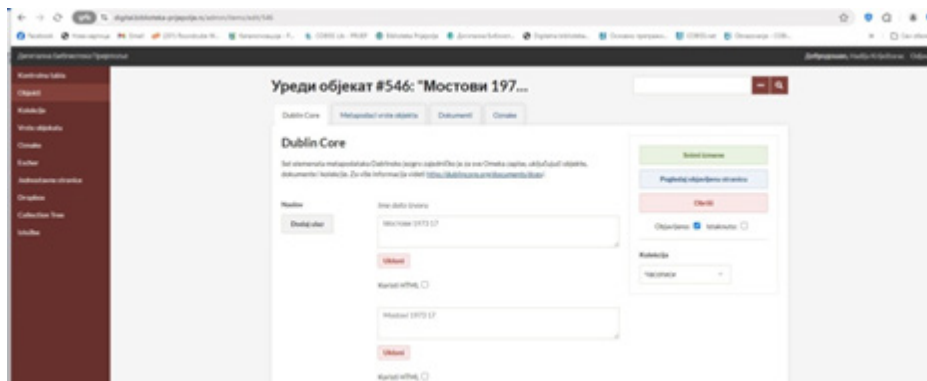
Skenovi časopisa u tif formatu

– Za formate skeniranog materijala primenjeni su uobičajeni standardi u digitalizaciji: master kopija 300 dpi, color, dubina boje 24 bit (za arhiviranje skeniranog materijala), a za prezentaciju skeniranog materijala 120–150 dpi, color, dubina boje 24 bit.

– Digitalna Biblioteka Prijepolje je za repozitorijum i bazu metapodataka skenirane građe obezbedila dovoljno memorijskog prostora kod pouzdanog provajdera i implementirana je na platformi Omeka (backup programskog koda, backup databaze, backup digitalnih objekata) koja je open source.

– Primenjeni su programski jezici PHP/MySQL i HTML/javascript. Obavljena su dodatna programiranja u PHP-u, lokalizavano je za govorno područje u ćirilici i latinici.

Kao bibliotekarima, posebno nam je bilo važno da kvalitetno katalogiziramo digitalne zapise.

Dablinsko jezgro zajedničko je za sve Omeka zapise

– Zapisi digitalnih reprodukcija katalogizirani su u MARC21 u skladu sa standardima za bibliografski opis u bibliotekama (nacionalni standardi i međunarodni standardi bibliografskog opisa monografija i fotodokumenata (fotografije, razglednice)). Metapodaci⁷ su uneti po Dublin core (2012) šemi.

⁷ Metapodaci su dobro rešenje dugoročne zaštite i pristupa digitalnoj građi, jer oni migriraju iz jednog formata u drugi, pa se na taj način održavaju.

Takođe, kako bismo digitalni materijal učinili vidljivijim, posebno u svetu bibliotečkih baza i njihove pretraživosti, eksportovali smo deo metapodataka iz COBISS-a u COMARC-XML format i aploudovali ih na digitalne zapise. U okviru metapodataka unosili smo i COBISS ID objekta, čime je obezbeđena direktna veza sa elektronskim katalogom biblioteke (COBISS-om).

Uvek se postavlja pitanje čuvanja master kopija – pohrana digitalne građe je važna jer tako vrednu građu i uložene resurse u formiranje digitalnog časopisa *Mostovi* ne možemo prepustiti bezbednosti online života.

– Za arhiviranje tif skenova i drugih master fajlova obezbeđeno je: HD 465 na dve paricije, disk C: 195GB i disk D: 270GB, a za arhiviranje master fajlova obezbeđena su dodatno dva eksterna hard diska po od po 2TB. Pre dve godine Biblioteka je kupila sopstveni server na kojem šalje bekap (backup) digitalizovane građe. Imamo iskustva sa hakerskim napadima, zato se redovno vrši bekap (backup).

– Posebno se vodi računa o kompatibilnosti i trajnosti medija, prikladnosti hardvera i softvera, zbog njihovog naglog zastarevanja.

– Google analitika nas redovno obaveštava o posetiocima: Beograd, Kraljevo, Niš, Novi Sad, Sarajevo, Podgorica, Pančevo, Istanbul, Subotica, Banja Luka, Valjevo, Kula, Prijepolje, Užice, Nikšić, Ljubljana, pristup iz Bugarske, Australije i nekih evropskih zemalja, pretpostavljamo da pristupa dijaspora.

3. Šta smo postigli

3.1. Ostvareni ciljevi digitalizacije časopisa

Danas smo vrlo ponosni na to što smo blagovremeno odlučili da digitalizujemo *Mostove*, časopis u kojem je u 38 godina, u 180 brojeva, na preko 18.000 strana svoje književne i radove druge vrste: kulturne hronike, sociološke osvrtne, tekstove koji se tiču nauka, svih umetnosti itd. (oko 2200 tekstova) objavilo na stotine autora ovog prostora.

U celom procesu nastojali smo da dostignemo pune kapacitete svrhe digitalizacije časopisa: Član 4. Svrha digitalizacije bibliotečko-informacione građe i izvora je njihovo očuvanje, deljenje i lakše korišćenje. Opšti ciljevi digitalizacije bibliotečko-informacione građe i izvora su: 1) univerzalna

dostupnost informacija; 2) dugotrajno čuvanje i predstavljanje kulturnog i naučnog nasleđa; 3) fizička zaštita bibliotečko-informacione građe i izvora; 4) promocija i predstavljanje bibliotečko-informacione građe i izvora; 5) stvaranje novih sadržaja; 6) stvaranje, odnosno uvođenje novih bibliotečkih usluga; 7) širenje korisničke populacije; 8) razvoj tehničke infrastrukture; 9) razvoj kadrovskih kapaciteta biblioteka; 10) digitalni dokumenti obrađeni tehnologijama za optičko prepoznavanje teksta. (Službeni glasnik, 2017)

U svemu je, da potcrtamo, najvažnije sačuvati časopis u svim oblicima i učiniti ga trajnim dobrom dostupnim i korisnim najširoj publici, sa svešću da kulturna dobra doprinose očuvanju kultura, kulturnih identiteta jednog celog mikrosveta života i stvaranja na prostoru Tromeđe, Sandžaka i šire.

3.2. Vrednosti zavičajnosti

Sama Biblioteka “Vuk Karadžić” Prijepolje, sa aspekta zavičajnosti, sačuvala je stvaralaštvo lokalnih stvaralaca iz sveta proze, poezije, esejistike, mnoga imena iz sveta kulture i umetnosti,⁸ kulturne manifestacije koje su se događale u prijepoljskom kraju,⁹ programe u kojima je i sama Biblioteka bila organizator i učesnik.¹⁰

Zato što je za sve godine svog izlaženja (1969–2007) bio otvoreni i motivišući prostor za lokalne stvaraoce, časopis *Mostovi* je za Biblioteku u Prijepolju i prijepoljski kraj deo kulturne istorije. Čast mi je bila da sam bila član izdavačkog saveta časopisa.

Na <https://digital.biblioteka-prijepolje.rs/> čitajte časopis *Mostovi: kultura, umjetnost, društveni život* (br. 1/1969. Godina, br. 179/180/2007. poslednji broj.)

⁸ Pisci: Božidar Zejak, Čazim Kučević, Bato Babić, Vujica Bojović i dr.

⁹ Susreti pisaca za decu, Jabuka kod Prijepolja (mesto gde je poginuo Boško Buha. Susreti su okupljali decu stvaraoce sa prostora cele Jugoslavije)

¹⁰ Slojevit književna manifestacija Slovo sa Lima: pesničke večeri; okrugli sto na temu književnog stvaranja u dolini Lima – pisana saopštenja koja su objavljena u *Mostovima*, portret umetnika – rasvetli se stvaralaštvo odabranog književnika; Poslanica Slova sa Lima (tekst piše, govori neko od velikih književnih imena poreklom iz Polimlja: Pavle Popović, Ismet Rebronja, Petar Vlahović itd.). Poslanice su objavljene u *Mostovima* itd.

Literatura

- Bećović, Uzeir. (1997). Decenije uspona. 35. godina Međurepubličke zajednice za kulturno-prosvjetnu djelatnost Pljevlja – 1962–1997. Pljevlja: Međurepublička zajednica za kulturno-prosvjetnu djelatnost. (ćir.)
- Dublin Core. (2012). Dublin Core™ Metadata Element Set, Version 1.1: Reference Description. 14. 6. 2012. <https://www.dublincore.org/specifications/dublin-core/dces/>
- Džigal Kriještorac, Hadija. (2018). Digitalna biblioteka Prijepolje. *Korak biblioteke: časopisi za kulturu i bibliotečko-informacionu delatnost* 3, 155-165. <https://korakbiblioteke.biblioteka-uzice.rs/wp-content/uploads/2021/01/6.-Digitalna-biblioteka-Prijepolje.pdf> (3. 9. 2024).
- IFLA. (2019). Smjernice za projekte digitalizacije zbirki i fondova u javnom vlasništvu, posebno onih koji se čuvaju u bibliotekama i arhivima. Nacionalna biblioteka Crne Gore “Đurđe Crnojević”. <https://repository.ifla.org/server/api/core/bitstreams/d3e8a70b-3b66-4cfc-9ada-5a8750e62a3a/content> (4. 9. 2024).
- Ministarstvo kulture i informisanja Republike Srbije. (2017). Smernice za digitalizaciju kulturnog nasleđa u Republici Srbiji. <https://kultura.gov.rs/extfile/sr/205/smernice-za-digitalizaciju-kulturnog-nasledja-u-republici-srbiji.pdf> (2. 9. 2024).
- Mostovi: kultura, umjetnost, društveni život* 1(1) (1969). Pljevlja: Međurepublička zajednica za kulturno-prosvjetnu djelatnost, 1969–2007. (ćir.)
- Službeni glasnik. (2017). Pravilnik o bližim uslovima za digitalizaciju bibliotečko-informacione građe i izvora. *Službeni glasnik* 102/17, 15. 11. 2017.
- Sijarić, Ćamil. (1969). Uz prvi broj. *Mostovi: kultura, umjetnost, društveni život* 1, 5-6. (ćir.)
- Šećerkadić, Kemal. (1969). Kulturni pokret na Tromeđi. *Mostovi: kultura, umjetnost, društveni život* 1, 98. (ćir.)

Magazine *Mostovi* **- digital transformation and accessibility of cultural heritage -**

Hadija Džigal Kriještorac
Library “Vuk Karadžić” Prijepolje
Department of Native, Special Collections and Periodicals
hadijakrijestorac@gmail.com

Summary

The magazine *Mostovi* (Bridges) was launched by the Inter-Republican Community for Cultural and Educational Activities. The Inter-Republican Community was founded in 1962 as a depiction of the immediate cultural needs of artists from the border area between Serbia, Bosnia and Herzegovina, and Montenegro. Over the course of time, the Community consisted of about twenty municipalities, and its mission was cultural connection, affirmation, and development of the cultural and artistic world of that area. The launch of the magazine *Mostovi* (imprint of the magazine: culture, art, social life) has an exceptional cultural importance. The first issue of the magazine was published in 1969, and the last one, no. 179/180, in 2007.

At the beginning of the nineties, the area where the magazine was created and for which it was launched fell apart. The Inter-Republican Community was disintegrated and extinguished, which made it challenging to publish the magazine. With the disappearance of its founder, the magazine was in danger to not be preserved as a whole (all issues), including all the values and the impressive content. About 2,200 authors of this area are represented in 180 issues in total, which were printed on over 18,000 pages.

As a cultural institution, we have appreciated the value of the contents of the magazine and treasured it as a written cultural heritage of a wide geographical and

cultural area. Thus, after obtaining the written consent of the owner of the rights to the magazine, we performed its digitization.

The focus of this paper is the digitization and cultural value of the magazine *Mostovi*. The collection of magazines, containing all digitally available issues, can be found on the following link: <https://digital.biblioteka-prijepolje.rs/>.

Keywords: Magazine *Mostovi*, Cultural heritage, The Inter-Republican Community for Cultural and Educational Activities, Public Library “Vuk Karadžić” Prijepolje, Digital library of Prijepolje